

Myerlese Koerier

Zonder geld
en zonder
kersenoogst
geen feest

Een uitgave van Heemkundekring Myerle

2019, nummer 1

INHOUDSOPGAVE

MIERLOSE MOLEN IN OUDE STAAT HERSTELD (door Ronald Groothedde)

pag. 3

De onderkant van de Mierlose standerdmolen is dichtgemaakt. Hij lijkt daarmee nieuw, maar dat is niet zo. In de 378 jaar dat de molen bestaat is de onderkant altijd dicht geweest, op de laatste 25 jaar na. Een toilet en stromend water zijn geen overbodige luxe. Elke zaterdag van 11 tot 15 uur is de molen open en is er pannenkoekenmeel te koop.

DE GESCHIEDENIS VAN HET KERSENOOGSTFEEST (door Theo de Groof)

pag. 6

Het Kersenoogstfeest, dat vanaf 1948 werd gehouden, kreeg in de loop der jaren landelijke bekendheid en trok een groot publiek naar de optocht in Mierlo. Maar van het begin af aan waren er ook moeilijkheden, vooral op financieel gebied. Geldproblemen en een steeds groter tekort aan vrijwilligers deden het feest uiteindelijk de das om.

TIJDREIZEN MET OUDE WERELDBOLLEN (door Beppie van den Berk-Vogels)

pag. 13

De oudste landkaarten en wereldebollen dateren uit de vijftiende eeuw. Ze laten zien hoe ontdekkingsreizigers en andere avonturiers, zoals Columbus en Vasco da Gama naar de wereld keken, maar ze vertellen ook iets over de tijd waarin ze leefden. Beppie van den Berk ging voor de Myerlese Koerier op onderzoek uit.

'DAAN MET DE BAARD' IS EEN RASVERTELLER (door Rinie Weijs)

pag. 15

Daan van der Putten staat in Mierlo-Hout bekend als 'Daan met de baard'. Die bijnaam dankt hij aan een act tijdens zijn zilveren bruiloft, waarbij hij het feestende gezelschap even in verwarring bracht. Daan is een rasverteller, die alles weet over de geschiedenis van 't Hout. Reden voor Rinie Weijs eens bij hem op de koffie te gaan.

WEETJES OVER PORSELEIN EN AARDEWERK (door Beppie van den Berk)

pag. 21

Leden van de Heemkundekring Myerle stelden in het Oude Raadhuis hun verzamelingen ten toon, waaronder veel aardewerk en porselein. Voor Beppie van den Berk was het aanleiding om allerlei weetjes op te duikelen over serviesgoed. Ze grasduinde onder meer in de geschiedenis van het Engelse Wedgwood en het Maastrichtse Sphinx.

Molen kreeg nieuwe/oude jas

Onderkant dichtgemaakt zoals het 350 jaar lang was

Samen met het vernieuwde centrum werd afgelopen najaar de verbouwde standermolen van Mierlo geopend. De halfopen onderkant is dichtgemaakt. Een nieuwe molen is het daarmee niet. Eigenlijk zou je kunnen zeggen dat de molen nu weer is zoals hij 350 jaar lang was.

Zowel cultuurhistorisch, maatschappelijk, als educatief gezien heeft Mierlo een blikvanger midden in het dorp staan. De standermolen in Mierlo heeft een lange geschiedenis, 378 jaar om precies te zijn. En in al die jaren zijn er enkele aanpassingen gedaan aan de molen. De belangrijkste zijn uiteraard de verplaatsingen die in 1858 en 1992 hebben plaatsgevonden. Ook zijn er door de jaren heen een aantal aanpassingen geweest betreffende de kleur van de kast en het wiksysteem.

Er zijn standermolens, die aan de onderzijde geheel dicht en geheel open zijn. Of half open, zoals het in Mierlo tot voor kort was. Deze molen is tot 1941 geheel gesloten geweest. Dat was puur om praktische redenen, voor de opslag van granen. Tot 1992 waren er ook nog muren of deuren aan de binnenkant van de stiepen. Pas sinds 1992 is de molen zeggehalf open, na zijn laatste verplaatsing. Historisch gezien kun je zeggen dat de molen 350 jaar dicht is geweest en pas de laatste 25 jaar open.

Het 'dichtmaken' van de molen was al enkele jaren ter sprake gekomen tussen de molenaars en de gemeente. Op meerdere gebieden zou het een voordeel zijn om de molen weer te sluiten, vooral op maatschappelijk vlak en voor het toerisme. Uiteraard zouden er twee deuren in komen en zouden de molenaars meer ruimte krijgen voor opslag en verkoop van meelproducten in de toekomst. Ook zou de watervoorziening, in de vorm van een pantry, ten goede komen aan de molen zelf. Op deze wijze zou de molen beter schoongehouden kunnen worden. Door de centrale ligging van de molen en vanwege de vele bezoekers iedere week zou een toilet niet overbodig zijn.

De Mierlose molen in 1940.

Molenconsulent

Begin 2013 kwamen wij als molenaars in contact met Marloes van de Hei, molenconsulent bij Erfgoed Brabant voorheen bij Molenstichting Noord-Brabant. Zij heeft ons geadviseerd. Marloes wist ons al in een vroeg stadium te vertellen dat je met de juiste plannen moet aankomen bij de RCE (Rijksdienst van Cultuur en Erfgoed). De molen is uiteraard een rijksmonument en daar mag je niet zomaar iets aan veranderen.

Met haar hebben we een plan van aanpak gemaakt en kwamen we tot de conclusie om te beginnen met een BHO, een bouwhistorisch onderzoek dat alleen voor de onderkant van de molen geldt. Bij zo'n onderzoek hoort een vraagstelling waarop een antwoord moet worden gegeven. Dit gebeurt in een uitgebreid verslag waarbij de historie van de molen wordt uitgelegd. Er stond beschreven in het BHO dat er bij het dichtmaken van de molen een nieuwe 'laag' wordt toegevoegd aan de historische gelaagdheid. Dit onderzoek wordt door de RCE verlangd. Tevens wilden zij een schetsontwerp dat door een architect is gemaakt.

Flink bedrag

Nadat we de plannen hadden gepresenteerd aan de raadsleden en B&W van Geldrop-Mierlo, de eigenaar van de molen, werd het project in september 2015 officieel ingediend via afdeling vastgoed. Er werd een flink bedrag, 50.000 euro, aan vastgekoppeld waardoor wij onze kans op slagen al zagen verminderen.

Helaas kregen we gelijk. Het project strandde al voordat het bij de raadsleden kwam. Nu was onze enige hoop nog gevestigd op deze zelfde raad. Partijen zouden dit project nog kunnen inbrengen en dan zou erover worden gestemd.

Een week voor de raadsvergadering werd ons al verteld dat er enkele partijen in de coalitie dit project wilden voorstellen in de raad. Dit was zeer goed nieuws, in de wetenschap dat de coalitie een meerderheid heeft. Zodoende konden we begin november 2015 in onze handen klappen en waren we een flinke stap verder naar ons einddoel.

Lang wachten

Maar de ambtelijke molen draait nou eenmaal niet zo snel als onze molen. Het lange wachten begon... Wachten op de papieren die in orde moesten worden gemaakt. Wachten op de goedkeuring van de RCE. De welstandcommissie die ook haar mening erover wilde geven, waardoor sommige punten aangepast moesten worden in overleg met de architect. Uiteindelijk stond het pas in het najaar van 2016 in de krant. Daarna was het weer wachten of er bezwaar werd aangetekend.

Dit gebeurde gelukkig niet, maar de termijn werd wel verlengd waardoor het over de kerstvakantie heen werd getrokken. Het werd begin 2017 en toen moest worden bekeken wie het mocht verbouwen. Dat werd uiteindelijk Bouwbedrijf van Gerven uit Mierlo. Na overleg wanneer we zouden starten werd besloten dat na de bouwvakvakantie te doen. Maar het bestellen van de kozijnen kon wel enkele weken duren vanwege de drukte in de bouw.

Kwartje valt

Zaterdag 4 november 2017 was het dan eindelijk zover. Na ruim 4 jaar ging de schop in de grond en werd er eindelijk gestart met het project dichtmaken van de molen.

Er zat in het begin van de verbouwing flink progressie in. Dat was helaas van korte duur. Je hebt name-

lijk te maken met meerdere partijen en die willen elkaar weleens laten wachten. Bij de molen duurde het aansluiten van het elektra veel te lang. Dat kwartje moest nog vallen. Er moest nogmaals een grondwerker aan te pas komen. Die gooide alles weer open voor een mantelbuis. Medio mei konden we inmiddels zeggen dat het, op nog enkele kleine puntjes na, af was.

Wij zijn superblij dat er eindelijk stromend water is en een toilet. Ook hoeven we niet meer alle spullen, zoals veiligheidsnetten, naar boven te sjouwen. En bovendien verkopen we sinds april nu ook pannenkoekmeel. Dat staat beneden mooi opgesteld.

Het molenaarsteam is dik tevreden met de behaalde resultaten. Goed werk heeft nu eenmaal zijn tijd nodig.

De Mierlose molen is iedere zaterdag van 11 tot 15 uur geopend en op afspraak. Zie onze website en facebook voor meer informatie en actuele openingstijden.

RONALD GROOTHEDDE

Zo ziet de dichtgemaakte onderkant er van binnen uit.

De Mierlose molen voor het dichtmaken van de onderkant.

De Mierlose molen na het dichtmaken van de onderkant.

De open onderkant.

De dichte onderkant.

Opkomst en neergang van Kersenooftfeest

Grote bekendheid maar ook grote geldproblemen

Het eerste Kersenooftfeest dateert van 1948. Van 1965 tot en met 1971 organiseerde 'De Kersepit' dit evenement dat landelijke belangstelling trok. Het 55-jarig bestaan van de carnavalsvereniging in 2015 was aanleiding dit prachtige Mierlose feest nieuw leven in te blazen.

Na afloop van de Tweede Wereldoorlog stuurde de Nederlandse regering militairen naar Nederlands-Indië om het ontstaan van een onafhankelijk Indonesië te voorkomen. Ook Mierlose soldaten werden naar de kolonie gestuurd. Met hen werd contact gehouden door middel van een weekblad van het thuisfront met de naam 'De Kersepit'. Frans de Vries was redacteur van deze uitgave. In deze 'Kersepit' werd het plan voor een Kersenooftfeest geopperd.

Dit initiatief werd vormgegeven in 1948 tijdens een bijeenkomst van vertegenwoordigers van de NCB, Middenstand en KAB. Sjef van Neerven was de kartrekker. Met het feest wilde men twee doelen bereiken. Op de eerste plaats was dat reclame maken voor die lekkere Mierlose Zwarte. Ook wilde men meer toeristen naar Mierlo trekken. Mierlose gezinnen ontvingen begin juli traditiegetrouw familie en kennissen van buiten de gemeente die 'op de kersen kwamen'. De 'kersenstreuf' was een gewilde lekkernij.

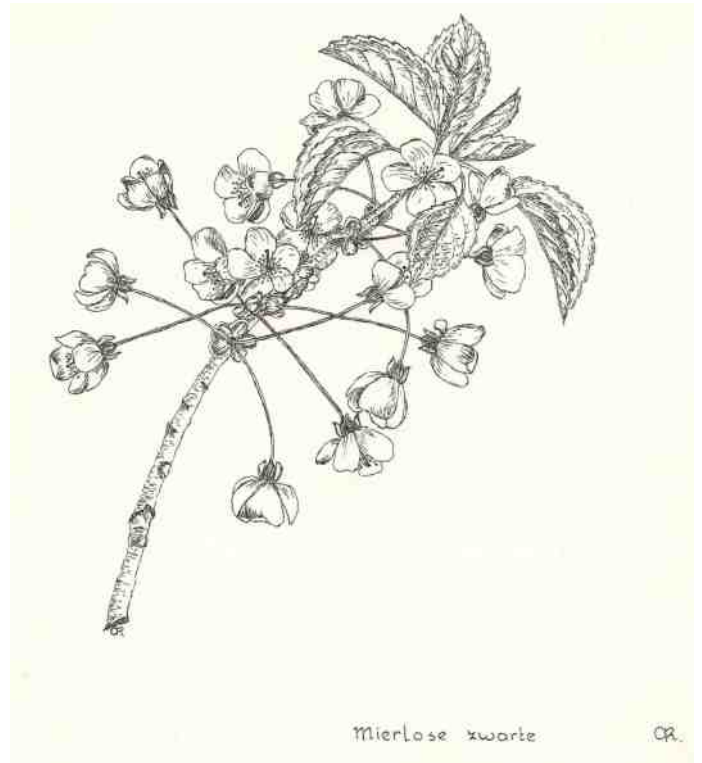
Parabels

Er zijn twee parabels over de komst van de Mierlose Zwarte. De eerste parabel werd uitgebeeld door een praalwagen die meereed in de eerste uitgave van het Kersenooftfeest in 1948. De wagen voerde het beeld mee van de H. Willibrordus.

Deze heilige landde in 690 met 11 metgezellen op de Friese kust om het evangelie aan de Friezen te verkondigen. Later werd hij aartsbisschop van Utrecht. Op één van zijn tochten door deze omgeving bezocht

hij ook onze gemeente. Blijkbaar droeg hij de Mierlonaren een warm hart toe. Hij schonk Mierlo de eerste kersenboom en aangezien de bodemgesteldheid hier zeer geschikt was voor deze vrucht werd de Mierlose Zwarte een erkend en zeer bekend kersenras.

De tweede parabel gaat nog verder terug in de tijd. Eens kwam Christus met een apostel door Helmond om het evangelie te verkondigen. 's Avonds, moe van een lange tocht, zochten zij onderdak. Tevergeefs. Niemand was bereid de vreemdelingen op te nemen. Beide mannen trokken verder en kwamen in Mierlo terecht. Overal was het donker tot ze plotseling een beetje licht zagen in een oud vervallen boerderijtje. Christus klopte aan. De boer en boerin deden open. Zij waren begaan met het beklagenswaardige lot van beide mannen. De boerin zette de tafel op en de boer klom in de schouw om een stuk spek af te snijden. De reizigers konden blijven slapen. Toen het 's morgens licht was en de boer en boerin buiten water gingen halen uit de waterput zagen ze daar een

De Mierlose Zwarte. Een tekening van Annie Berkers-Romonesco.

kersenboom staan met blinkende trossen rijpe kersen. Christus zei: "Omdat gij zo goed voor ons waart", en ging vervolgens weer met zijn apostel richting Helmond.

Het nieuws van het wonder verspreidde zich snel. Toen Christus en de apostel weer in Helmond kwamen werden ze dadelijk herkend. Een koopman bood hen onderdak aan en zorgde dat de gasten niets tekort kwamen. Toen zij vertrokken zei Christus: "En wat wilt ge dat ik u geef?" "Asteblieft een kersenboom", zei de koopman. "Het zal geschieden zoals ge vraagt." En inderdaad er stond een boom met grote trossen zwarte kersen. De hele buurt kwam kijken en proeven natuurlijk. De kersen waren echter zuur als azijn en niet te eten. De conclusie van de parabel was: "Om de gastvrijheid van die kleine boer in Mierlo hebben de kwekers daar nu zo'n zoete kersen."

Mooi programma

Het organisatiecomité van het eerste Kersenoogstfeest had een mooi programma samengesteld dat op zondag 27 juni 1948 begon met een optocht. Alles was tot in de puntjes voorbereid.

Het feestcomité bestond uit 13 personen, waarvan Sjef van Neerven als voorzitter, Jan Huijbers als secretaris en Sjef Dekkers als penningmeester de belangrijkste personen waren. Zij waren op de feestdag herkenbaar aan een rose rozet. Drie personen met een blauw rozet vormden de Commissie van Ontvangst. Aan een groen rozet waren de leden van de Regelingscommissie Optocht te herkennen. Het Terrein-Comité met een rood rozet voerde het bewind over het feestterrein en programmaleider Leenen viel op vanwege zijn rood-wit-blauw rozet. De eregasten droegen een witte rozet. Hiertoe behoorden de pastoors van Mierlo-Dorp en van 't Hout, de burgemeester, wethouder, de dokter, de hoofdonderwijzer en nog enkele notabelen.

Er werden tien- à vijftienduizend bezoekers verwacht, maar het feest kende echter een slechte start. De optocht zou om twee uur beginnen, maar het water viel met bakken naar beneden. Er werd een uur gewacht. De regen bleef vallen. Om drie uur werd toch het startsein gegeven. In de stoet reden 28 praalwagens mee. Allemaal van Mierlose verenigingen: de gilden, voetbalclub, een kaartclub, postduivenvereniging, rijverenigingen, zangverenigingen, harmonie, fanfare, verkennerij, enzovoorts. Er ontstond zelfs een nieuwe vereniging: Blaaskapel De Kersenlanders, die bij elk Kersenoogstfeest actief

zou zijn en dat nog steeds is.

De optocht startte op de hoek van de Helmondseweg/Stiphoutseweg en volgde de Hoofdstraat, Houtsestraat, Brugstraat, Marktstraat, Dorpsstraat naar Den Heuvel. Daar draaide de stoet en ging vervolgens via de Dorpsstraat, Kerkstraat en Wilhelminastraat weer naar de Marktstraat waar de optocht bij het feestterrein ontbonden werd. De aankomst was gepland om vier uur, het moment waarop de activiteiten op het feestterrein begonnen.

Op het feestterrein stonden tentjes met kersen- en kersenpannenkoekverkopers, kraampjes van klompenmakerijen, de zuivel- en de textielindustrie. Het programma werd geopend met de huldiging van de kersenkoningin. Plaatselijke verenigingen zorgden voor muziek, zang, volksdansen, vendelzwaaien en gymnastiekdemonstraties. 's Avonds om half elf werd het feest afgesloten met vuurwerk.

1948 Bestuursleden van het eerste uur: Sjef van Neerven, technisch adviseur Van Teeffelen en Jan Huijbers.

Kersenooftfeest bij de Ark in 1948.

De Kersenkoningin

De kersenkoningin speelde een centrale rol in het feest. Op het carnavalsbal van de maandagavond werd de keuze voor een koningin gemaakt. Aanvankelijk was het de bedoeling dat zij afwisselend uit het Dorp en van 't Hout kwam. Na enkele jaren verwaterde deze gedachte. In 1948 leidde dit ertoe dat er twee koninginnen waren: Mia Lammers en An van Dijk.

De verkiezingen vonden plaats in het voormalige hotel 'Het Anker', zaal Van de Kimmenade. Een journalist schreef in 1955 een verslag in dagblad Oost-Brabant over het verloop. In de zaal van het hotel zorgden De Kersenlanders voor de juiste stemming bij een groot hoesend gekostumeerd publiek.

Programmaleider Jan Louwers verzocht de kandidaten, die met de Installatieraad in een aparte kamer zaten, op de dansvloer te komen. Daar moesten zij een paar proeven afleggen ten overstaan van het publiek. Een van de opdrachten was 30 seconden volpraten over het onderwerp: "Wat zou u doen met f 1.000,- als u die op kersenfeestmaandag van het

Kersencomité zou krijgen."

Het publiek kon haar invloed uitoefenen door hard te applaudiseren. Men werd gevraagd dat in alle eerlijkheid en met verantwoordelijkheidsgevoel te doen. De Installatieraad hield toezicht en trok zich daarna in geheime zitting terug. Voorzitter Toon Richters kwam daarna weer terug op de dansvloer met het 'Boek der annalen van het kersenfeest' en zei: "Met gouden letters heb ik zojuist in overleg met de raad de naam Toosje Jans in dit boek geschreven." Het aantal hofdames dat de majesteit begeleidde was steeds wisselend.

De Kersenkoningin koos een prins. In 1955 werd een advies gegeven: "Voor de jongelui tussen 20 en 25 jaar een goede raad: zorg dat je er netjes uitziet, want Antoinette I zal gedurende de optocht een tiental invitaties laten uitreiken aan aardige jongelui, waaruit zij direct na haar kroning een prins zal kiezen."

Het Kersenlandjuweel

De organisatie wilde meer allure aan het Kersenooftfeest geven. Aanvankelijk werden de evene-

De Kersenkoningin met prins en hofdames.

menten uitgevoerd door Mierlose verenigingen, aangevuld met een aantal aanwezige kermisattracties. In 1950 schreven pastoor Van Lierop van het Dorp en pastoor Spijkers van 't Hout al een brief aan de gemeenteraad met het verzoek geen twee kermissen in Mierlo te houden. Zij stelden voor de kermis van september te verplaatsen naar het eerste weekend van juli. De gemeenteraad antwoordde de geestelijken dat het Kersenoogstcomité “voornemens is het karakter van kermis aan het kersenoogstfeest te ontnemen”.

In 1955 was het zover. De organisatieopzet werd sterk gewijzigd met behoud van de traditionele activiteiten. Ook individuele personen, groepen en verenigingen van buiten Mierlo gingen optreden. Minister Frans-Jozef van Thiel werd beschermheer. Er kwam een deskundige jury met daarin o.a. Antoon Coolen, Jan Naaykens en Jules de Corte. Er kwam een prijzengeld van f 1.000,-. In een perscommuniqué werd de mogelijkheid gegeven om tot 30 april in te schrijven. De gedachten van de pastoors werd in dit schrijven ook nog verwoord: “Nadrukkelijk zij nog vermeld dat alles wat zweemt naar het ordinaire of platte zal worden geweerd en dat in tegendeel zal

worden gestreefd naar een cultureel verantwoord programma”.

De Mierlonaren konden op vrijdagavond inschrijven in café Van Bree-Gruijters.

Deelnemers van buiten Mierlo kwamen uit onder meer Hoensbroek, Heerlerheide (bij Maastricht), Breda en Roessendaale. Er werden medailles beschikbaar gesteld door H.M. de Koningin, Z.K.H. Prins Bernhard, Minister F.J. van Thiel, de Commissaris van de Koningin en het gemeentebestuur.

In het avondprogramma kregen alle deelnemende groepen een half uur de tijd om zich te presenteren. Eerste prijs f 500,-. De beste groepen mochten op maandagavond opnieuw optreden. Voor de kinderen werd op maandagmiddag een feest georganiseerd.

Uitbreiding programma

In de loop der jaren is het programma vaak gewijzigd. In 1948 was er alleen op zondag om 2 uur een optocht en om 4 uur een optreden door Mierlose verenigingen op het feestterrein ‘onder de bumpkes’ bij de Ark, met als afsluiting een vuurwerk.

Later breidden de activiteiten zich steeds meer uit.

De optocht. Een beeld uit 1949.

In de week voor het Kersenoogstfeest bracht de Kersenkoningin met haar gevolg een bezoek aan Sanatorium St. Jozefheil in Bakel waar tbc-patiënten verzorgd werden. Zij kregen een bordje Mierlose kersen aangeboden, beschikbaar gesteld door de kersentelers.

Midden jaren 60 kwam er ook op zaterdag een programma. Om vijf uur ging het feestterrein tegenover het nieuwe gemeentehuis open. De jeugd kon zich vermaken met allerlei kermisattracties. Om half acht was er een 'kersenbeatfestijn voor teeners en twennies'. Verschillende beatbands streden om de titel 'Kersenbeatband'.

De optocht bleef op zondagmiddag. De route werd in de loop van de jaren als te hinderlijk en te lang ervaren. Aanvankelijk startte de tocht bijna op de grens van Mierlo, Stiphout, Helmond. Vanwege de spoorlijn werd de startplaats verlegd naar de Parallelweg op 't Hout en in 1963 liep de route alleen door Mierlo-Dorp. Er werd door zo'n 30 à 40 groepen aan de optocht deelgenomen. Na afloop werd de Kersenkoningin gekroond en sprak zij haar troonrede uit. In 1956 kreeg het feest versterking van de Mierlose auto- en motorclub (MAC). Zij organiseerde de 1e Mierlose Kersenrally. Op zondag om 12.01 uur vertrok de eerste auto. Er namen maar liefst 506 voertuigen aan deel: auto's, motoren, scooters en bromfietsen uit onder meer Groningen, Friesland, maar ook Duitsland en België. De prijsuitreiking vond plaats tijdens het avondprogramma. De deelnemers kregen een herinneringsbord, entreebewijzen voor het feestterrein en een portie kersen.

Het avondprogramma heeft in de loop der jaren veel

KERSENLIED tekst: Mevr. Krol

Hier in Mierlo's schone dreven
Vieren wij dit mooie feest,
Opgeruimd en blij van zinnen
Zingen wij nu om het meest.

REFREIN:

Koninginneke, schoon Vorstinneke
van het Mierlo's kersenland,
Wij begroeten
U o schone
En we reiken U de hand.
Juicht met ons in jubelzang.
Zij leve lang.
Zij leve lang.
Zij leve lang.

Ode aan de zwarte kersen
Uit het Mierlo's kersenland,
Schone zwarte suikerzoete,
Ik heb aan U mijn hart verpand.

REFREIN:

Onze welgemeende wensen
Op dit Mierlo's landfestijn,
En wij zingen en wij jubelen,
Koninginne zult ge zijn.

REFREIN:

Het Kersenlied van mevr. Krol, gezongen tijdens de Kersenoogstfeesten.

bekende gasten gehad. Tom Manders (Dorus) reed zelfs met zijn oude Fordje in de optocht mee. Er werd opgetreden door o.a. Rudi Carell, de Blue Diamonds, Bueno de Mesquita, Imca Marina, André van Duin, de Selvera's, Sandra, Rita Corita en het Cocktail Trio. Ook het optreden van Tirolerkapellen op Beierse avonden was erg in trek.

Op maandag maakte de Kersenkoningin een rijtoer door kersenland. De afsluiting vond plaats op maandagavond met het optreden van allerlei artiesten. De laatste jaren werd dit omgezet in een 'Brabantse Aovend (mi krentemik, ham en zult)'. Het was de avond van de boerenkielen en petten, van de Brabantse poffers en zwarte boerenfrakken (lange jassen). Het feest werd afgesloten met een grote polonaise.

Landelijke pers

De publiciteit is door de organisatie altijd goed geregeld. Vanaf het eerste Kersenooftfeest is, ook door de landelijke pers, aandacht besteed aan deze folklore. Burgemeester Krol, die natuurlijk ook het belang voor zijn gemeente zag, was daarbij behulpzaam. Hij schreef midden jaren 50 brieven naar De

Nederlandse Televisie Stichting, de KRO, AVRO, de redactie van ANP Foto en de Katholieke Illustratie. Zo kwam Mierlo landelijk in het nieuws.

In de kersenboomgaard van Frans Meulendijks werd in de week voor het feest de schrijvende pers ontvangen. En ze kwamen van heinde en verre. De kersen smaakten verrukkelijk. De burgemeester, de Kersenkoningin met haar gevolg en het organisatiecomité voorzagen de journalisten van alle details over het komende feest.

Financiële problemen

Zolang het Kersenooftfeest gevierd is, zolang heeft het voortbestaan onder druk gestaan. Aanvankelijk kwam dat door financiële moeilijkheden, maar later ontstonden er ook problemen om voldoende wagenbouwers en andere vrijwilligers aan zich te binden. Ondanks het slechte weer tijdens het eerste Kersenooftfeest werden de activiteiten afgesloten met een positief resultaat van f 1.000,-. Het bedrag werd over diverse plaatselijke verenigingen verdeeld. Het tweede jaar verliep financieel zeer slecht. Er was een nadelig saldo van f 6.000,-. De door het organisatiecomité opgerichte Stichting 'De Mierlose Kers' sloot leningen af door het uitgeven van obligaties. Bierbrouwer Bavaria was een van de bezitters van obligaties. Hiervoor tekende het bestuur van Stichting een overeenkomst waarin was vastgelegd dat zij de 'pachters van buffetten' moest verplichten alleen Bavariabier te tappen of verkopen. De bestuurders van 'De Mierlose Kers' waren hoofdelijk aansprakelijk op straffe van een boete van f 1.000,- per overtreding.

In 1955 vroeg het organisatiecomité het gemeentebestuur om garant te staan voor een bedrag van f 3.000,-. Het weer kon een zodanige invloed hebben op het financiële resultaat dat het niet verantwoord was dat risico zelf te dragen. Op advies van de Commissaris van de Koningin werd geen garantie geven, maar een subsidie van f 500,-.

In 1961 deed Stichting 'De Mierlose Kers' opnieuw een beroep op het gemeentebestuur. Door de grote hitte in dat jaar was er opnieuw een tekort ontstaan. Inmiddels was dat opgelopen tot een bedrag van bijna f 12.000,-. Het Stichtingsbestuur had daarvoor onder persoonlijke garantie een kortlopende lening afgesloten en een bestuurslid had enkele duizenden guldens voorgesloten. Het gemeentebestuur was bereid om onder voorwaarden te helpen, maar dat kon weer niet zonder toestemming van Gedeputeerde Staten.

Frans Meulendijks in zijn kersenboomgaard.

Het laatste verzoek van het organisatiecomité kwam in 1964. Zij verzocht het gemeentebestuur garant te staan voor f 7.500,-. Met goedkeuring van Gedeputeerde Staten werd het een garantiestelling van f 5.000,-, echter op voorwaarde dat de Stichting vóór 1 september hier een beroep op moest doen op. Bovendien zou de Stichting bij opheffing een eventueel aanwezig batig liquidatiesaldo tot maximaal het ontvangen bedrag op de rekening van de gemeente terug moeten storten. 'De Mierlose Kers' maakte geen gebruik van de garantiestelling.

Opheffing

Op 3 mei 1965 publiceerde het bestuur een brief waarin het aangaf geen Kersenooftfeesten meer te organiseren en over te gaan tot opheffing van de Stichting 'De Mierlose Kers'. Zij kon niet voldoen aan haar financiële verplichtingen. De bezitters van de obligaties kregen 20% van hun inleg uitgekeerd.

In 1965 nam carnavalsvereniging 'De Kersepit' de organisatie van dit grote festijn over. Het gemeentebestuur drong erop aan, natuurlijk uit financieel oogpunt, de optocht sober te houden. Garantiestellingen wilde zij niet meer geven, wel een subsidie. Het kostte veel moeite de organisatie ieder jaar rond te krijgen. In 1971 schreef burgemeester Van Kuik

namens het College van B. en W.: "Het is misschien wat vreemd maar toch zijn de financiën niet de grootste moeilijkheid waarmee de organisatie van het Kersenooftfeest heeft te kampen. Gaandeweg verminderde het aantal actieve deelnemers en kwam steeds meer werk op steeds minder medewerkers te rusten." Zijn conclusie was dat als er voor het komend jaar niet op een aanzienlijk grotere medewerking van de verenigingen en inwoners gerekend kon worden het helaas niet meer mogelijk was het Kersenooftfeest te organiseren.

'De Kersepit' organiseerde een bijeenkomst voor alle verenigingen en belangstellenden om nieuwe medewerkers te werven, maar helaas: in 1970 werd de laatste optocht gehouden. In 1971 viel het doek. Kersenland Mierlo vierde haar laatste het Kersenooftfeest. De kersenbomen (bijna) weg, het Kersenooftfeest weg, maar de herinneringen blijven.

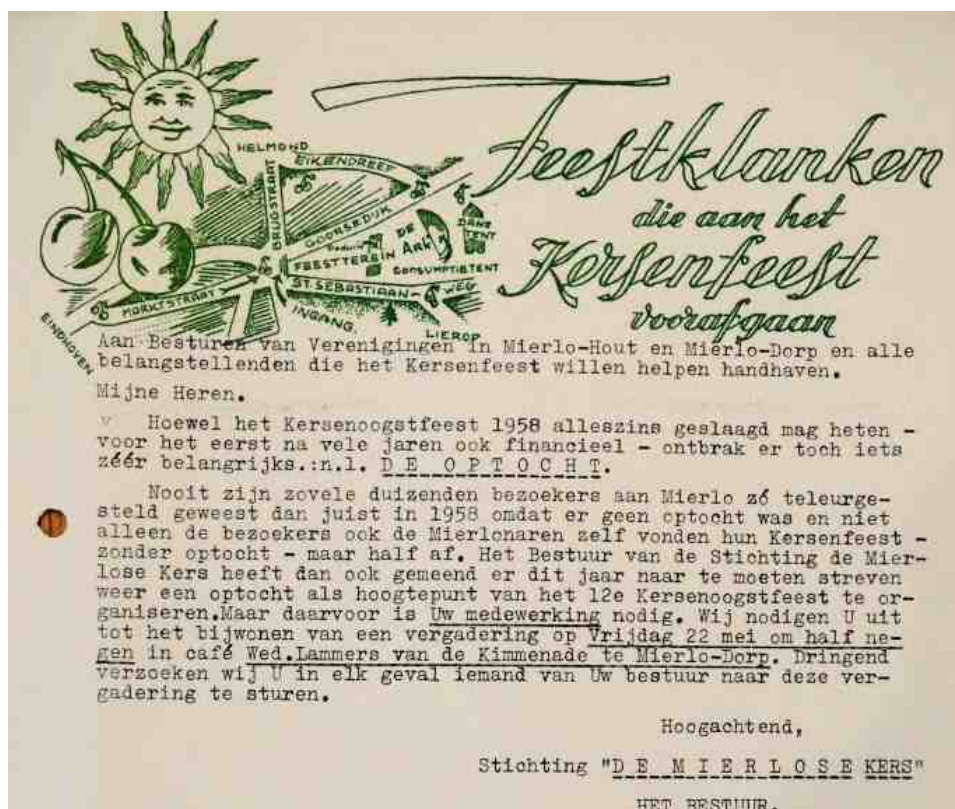
THEO DE GROOF

BRONNEN

Archief RHC-Eindhoven: Gemeentebestuur Mierlo 1933-1967, inv.nr. 450, Gemeentebestuur Mierlo 1968-2003, inv.nr. 268

Krantenberichten: www.delpher.nl

Vereniging 'De Kersepit': 55 jaar Carnaval in Mierlo.

In 1958 was er geen optocht. In het logo is de locatie van het feestterrein weergegeven.

Reizen door de tijd

Over wereldbollen en oude kaarten

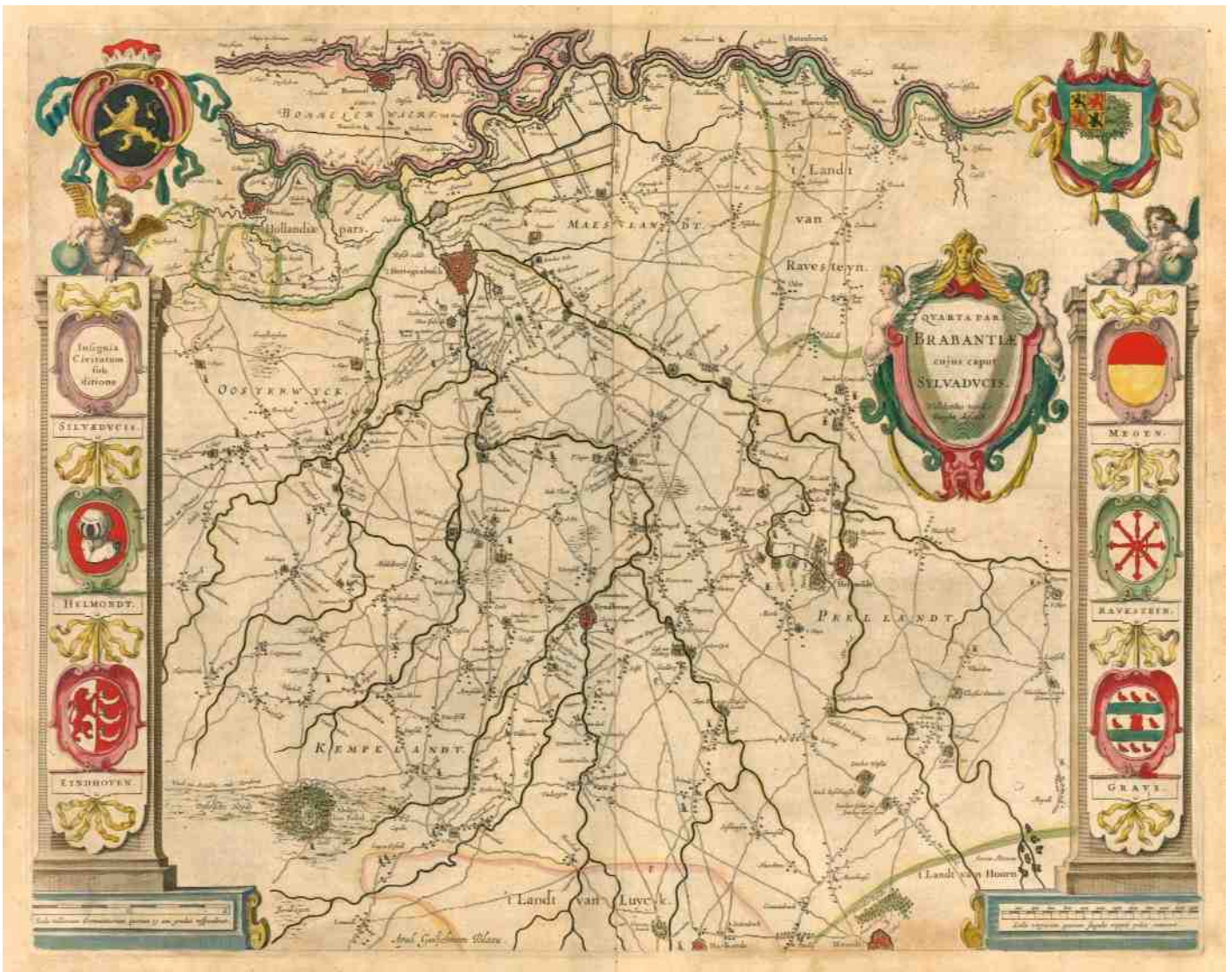
Lang geleden dacht men dat de aarde plat was, en dat de wereld ophield voorbij de Atlantische Oceaan. Dat is nou zo leuk aan oude atlassen en wereldbollen, ze laten iets zien over het leven in die tijd.

Oude kaarten en globes wijzen de weg, ze zijn het symbool voor de avonturen van beroemde ontdekkingsreizigers.

De oudste landkaarten dateren ongeveer uit de vijftiende eeuw. Ze waren gebaseerd op de antieke

'Geographia' van de astronoom en geograaf Ptolemeus, die bijna dertienhonderd jaar eerder leefde. Ontdekkingsreizigers als Vasco da Gama en Columbus gingen in de vijftiende eeuw de wereld verkennen, maar toen bleek dat de kaarten van Ptolemeus heel onnauwkeurig waren, dat de wereld niet plat was en niet ophield achter de Atlantische Oceaan.

In de zestiende eeuw was het de Nederlander Gerardus Mercator voor het eerst gelukt om de bolvormige aarde op een goede manier plat in kaart te brengen. Zijn leerling Ortelius (de Latijnse naam van Abraham Ortel) gaf het eerste echte kaartenboek uit. In 1595 kwam Mercator met zijn eigen 'Atlas' die hij genoemd had naar de mythische koning Atlas, die de wereldbol op zijn schouders moest dragen. De oude Grieken

Aan oude landkaarten en globes kun je zien hoe er vroeger naar de wereld werd gekeken.

wisten dankzij Pythagoras al lang dat de aarde rond was. De 'Atlas' van Mercator werd zo beroemd, dat de titel nog steeds op bijna alle kaartenboeken staat.

Uitgeverij

In de tweede helft van de zestiende eeuw begon Willem Janszoon Blaeu een uitgeverij van landkaarten in Amsterdam. Het bedrijf groeide uit (geholpen door de bloeiende economie in die tijd) tot een enorm grote kaartenuitgeverij, voortgezet door zijn zonen Cornelis en Johannes. Een van de belangrijkste opdrachtgevers was de V.O.C., die haar schepen liet uitvaren met de nieuwste kaarten aan boord.

In 1630 verscheen de eerste wereldatlas bij Blaeu, en daarop volgend in 1662 de beroemde 'Atlas Major', in die tijd de duurste atlas met elf delen en zeshonderd kaarten. In 1672 werd helaas door een brand het hele bedrijf verwoest. Kaarten van Blaeu zijn nog altijd echte hebbedingen voor verzamelaars.

In de zeventiende eeuw versierde men veel landkaarten met stadsgezichten, woningen, bloemen en dieren. Zo konden de mensen ook bekijken hoe het eruit zag in een ander deel van de wereld.

Globes

Wereldbollen werden al gemaakt door de oude Grieken. De oudste globe die bewaard is gebleven, staat in Neurenberg. Hij stamt uit de vijftiende eeuw, en heeft een diameter van vijftig centimeter. Hij is gemaakt van gips en hout. De makers wisten toen nog niet dat Columbus Amerika had ontdekt, want het westelijk deel van de Atlantische Oceaan is alleen maar opgevuld met schepen. Aan het einde van de zeventiende eeuw werden globes door alle ontdekkingsreizen steeds vollediger.

De zogenoemde hemelglobes laten sterrenbeelden zien. Uit de Griekse oudheid is er maar een bewaard gebleven, dat is een marmeren bol die op de schouders van Atlas rust. Hij bevindt zich in het Uffizi-museum in Florence. Op de hemelglobes van voor 1750 is het gebied rond de zuidpool nog leeg. Pas na die tijd zijn alle sterrenbeelden in kaart gebracht.

De achttiende-eeuwse globes zijn wel de mooiste. Lodewijk de XIV had een globe met een diameter van maar liefst 3,5 meter. Veel later werden ze functioneler. In het Engeland van de achttiende eeuw waren kleine zakglobes zeer populair, ze werden verpakt in prachtige doosjes niet groter dan tien centimeter. Halverwege de negentiende eeuw verdween deze rage weer.

Cartouche

Er zijn vele kaartenverzamelaars die kaarten verzamelen uit een bepaald gebied of periode. Belangrijk voor verzamelaars is de cartouche (het kader) op de kaart. Aan de hand hiervan kan vaak worden bepaald wanneer de kaart is gemaakt. Bijna alle kaarten komen oorspronkelijk uit atlassen.

Op een wereldbol van Parijse makelij staat in Rusland Leningrad vermeld, dit geeft aan dat de bol dateert van na 1924. In dat jaar kreeg de stad die naam als eerbetoon aan de toen overleden Lenin. Vanaf 1991 werd dat St. Petersburg, net als voorheen.

Dankzij de wereldbollen, kaarten en ontdekkingsreizigers kunnen wij nu kriskras de hele wereld over reizen en al dat mooie en avontuurlijke zelf ontdekken, en natuurlijk doen we dat tegenwoordig met de middelen van nu zoals de Tom Tom, tablet en Google-maps. Ik wens U goede ontdekkingsreizen en andere vakanties toe.

BEPPIE VAN DEN BERK-VOGELS

Daan met de baard

Rasverteller weet alles van Mierlo-Hout

Me afvragend welk onderwerp ik ter hand zou nemen, herinnerde ik me een bezoek aan Daan van der Putten, een rasverteller met een ijzeren geheugen. “Als je vragen hebt, of als je iets wilt weten van vroeger of van ‘t Hout, dan kom je maar terug”, zei hij toen. Ik besloot het erop te wagen of Daan thuis zou zijn en belde onaangekondigd bij hem aan. Na wat gerommel achter de voordeur maakte Daans vrouw Marietje open. Op mijn vraag of Daan ook thuis was, zwaaide de deur open. Even later keerden Daan en ik vele jaren terug in de historie van Mierlo-Hout en was een nieuwe afspraak nodig om het gesprek voort te zetten.

Daan en Marietje van der Putten - van Dijk, als een pas getrouwd stel.

De koffie staat klaar bij het echtpaar Van der Putten. Daan begint meteen te vertellen. “Ik ben geboren in de Kardinaal van Enckevoirtstraat, nummer 1. Dat was op 9 juli 1933. Op 13 augustus 1957 ben ik met Marietje van Dijk getrouwd en gingen wij in de Pastoor Elsenstraat op nummer 5 wonen. Dat was vroeger een boerderij, die later werd verbouwd tot drie woonhuizen. De boerderij was van Hannes van Grootel. In dezelfde rij woonde ook de familie Van der Westerlo-Verbiest.

Het was daar fijn wonen en de bewoners kenden elkaar allemaal. We zagen elkaars kinderen opgroeien en organiseerden allerlei activiteiten. Hieruit ontstond spontaan een buurtclub, ‘De Pastelclub’. We regelden spelen voor de kinderen. Elk jaar maakten we wel drie of vier fietstochten. Voor de gezelligheid, en om fit te blijven. Jaarlijks werd er een barbecue georganiseerd.”

Lagere school

Als kind volgde Daan het lagere onderwijs op de jongensschool in Mierlo-Hout. “In mijn tijd waren er nog geen broeders. Die kwamen pas in 1950.”

“Ik was geen student”, vertelt Daan op een toon van: daar heb ik nooit spijt van gehad. Tijdens ons gesprek herinnert hij zich de disciplinerende maatregelen die meester Wim Smolenaars erop na hield om de orde in de klas te handhaven. Daan overtrad regelmatig de regels. Dan moest hij voorin de klas plaatsnemen en zich buigen over de twee leuningen van een

De hardhandige meester Wim Smolenaars.

Daan en Marietje Van der Putten-van Dijk.

armstoel. Dit was de juiste houding voor de straf die hij moest incasseren: een aantal flinke tikken met de liniaal op zijn achterste. “Pijnlijk was dat, zeer pijnlijk. Als ik eraan terugdenk voel ik het nog. Het was zo erg dat ik er van de pijn niet op kon zitten.” Thuisgekomen vroeg moeder Van der Putten waarom Daan bleef staan en waarom hij zo angstig was. Harperend en met een schuldgevoel vertelde Daan wat er op school was gebeurd. Bezorgd raadpleegde moeder vader Van der Putten. Na inspectie van Daans gekleurde achterste besloot hij als hoofd van het gezin op de onderwijzer af te stappen. Hij liet Smolenaars weten dat hij te ver was gegaan. Het onderhoud liep uit op een klein handgemeen. Van der Putten pakte de leerkracht stevig beet en tilde hem als dreigement een eindje van de grond. Dankzij bemiddeling van bovenmeester André van der Heijden is er later nooit meer iets gebeurd.

Daan was op school een goede middenmoter. De eerste tien jaar van zijn leven typeert Daan zichzelf als een eenling, zowel thuis als op school. Hij was gelukkig, maar had geen directe behoefte aan contact met andere kinderen. Mogelijk kreeg dat een vervolg in zijn latere leven. Hij voelde zich vaak ‘uitgespeeld’. Telkens wilde hij van werk veranderen en geheel opnieuw beginnen.

Carrière maken

Na het beëindigen van de lagere school was Daan in zijn werk het beste te rangschikken in de categorie van twaalf ambachten en dertien ongelukken. Daan ging eerst naar de ambachtsschool op de Weg op den

Heuvel in Helmond een opleiding tot automonteur volgen. Leuk vond hij het niet. Het was een verkeerde keuze.

De eerste tien jaar na zijn schooltijd was hij werkzaam bij maar liefst zeven ‘bazen’. Zo begon hij als fietsenmaker. Daarna ging hij naar Toontje Haazen op de Mierloseweg als leerling in de metaalindustrie. Met de ervaring die Daan had opgedaan kwam hij bij Janssen & Fritsen te werken, een fabriek van schoolmeubelen en gymnastiektoestellen.

Mogelijk had hij nu toch een tikje heimwee naar het beroep van automonteur, toen hij solliciteerde bij garage Van Dijk. Dat was een plaatselijk garagebedrijfje op de hoek van de Hoofdstraat en de latere Florastraat. Maar korte tijd later ging Daan naar Van Dongen, een ijzergieterij bij Sluis Zeven in Helmond. Werken bij de Vlisco beviel hem ook niet al te best en hij vertrok naar De Haes Katoenweverijen in Mierlo. De chef van de technische werkplaats voegde Daan toe aan zijn staf van onderhoudsmonteurs. Monteur zijn, lassen en bankwerken leerde hij bij De Haes en met deze bagage op zak besloot hij om naar de Aarle-Rixtelse textiel fabriek Artex te gaan. Hier werkte hij achttien jaar tot volle tevredenheid.

Maar helaas... In 1988 kreeg het manusje van alles hartklachten. Daan werd na verloop van tijd op medische gronden afgekeurd. Op 55-jarige leeftijd kwam hij in de Invaliditeitswet.

Eigen jachtterrein

Als jongeman ging Daan van der Putten regelmatig het veld in om op wild te jagen. Kort na de oorlog

Samen met Harrie Relou uit de Boterstraat wist Daan een fazantenhaan te schieten.

ging hij als manneke van twaalf of dertien jaar oud met zijn vader mee om te jagen. Vader had een eigen jachtterrein. Met toestemming van de boeren mocht hij daar op wild schieten. In 1968 nam Daan de jacht van zijn vader geheel over. Vijfenveertig jaar lang hield hij met andere jagers de wildstand op peil. Wettelijke maatregelen noopten hem ermee te stoppen. In het begin mocht er, volgens de verkregen vergunningen, jaarlijks ongeveer zestig verschillende soorten wild geschoten worden. Bij de beëindiging van zijn jachtloopbaan waren dat nog maar zeven verschillende soorten. Het jagen was enkel voor eigen gebruik, als ruilmiddel of af en toe eens een gift aan familie, vrienden of kennissen.

Zilveren bruiloft

Mooi is Daans verhaal over zijn zilveren bruiloft. “Ons Marietje was één van de twee dochters van Van Dijk. In 1982 waren we vijfentwintig jaar getrouwd. Dat vierden we. Natuurlijk waren alle familieleden, vrienden en kennissen uitgenodigd. Ook de hechte burens die zich door de ‘Pastelclub’ verbonden voelden, waren aanwezig. Na de gebruikelijke rituelen kon het feest echt beginnen.” Daan vond later op de avond dat hij een impuls moest

In het midden Daan, alias de overgekomen broer uit Australië.

geven om de feestvreugde op te drijven. Hij had zich vanaf 1975 nooit meer geschoren en het resultaat mocht gezien worden: een stoere volle, grijze baard. Kort voor het bruiloftsfeest had een vriend hem aangesproken op zijn baard. Daan had gekscherend gezegd dat hij zijn baard wel voor de langste tijd gedragen had. Op de feestavond dacht Daan terug aan zijn belofte.

Op instructies van Daan stopte de diskjockey de muziek en vertelde dat geheel onverwacht de lievelingsbroer van Daan was overgekomen uit Australië. Daan zelf zou van niets weten. Blij en enthousiast kwam de broer de zaal binnen huppelen. Iedereen was benieuwd hoe Daan zou reageren. Maar... Waar was Daan? Niemand die het wist. Na een tijdlang in vertwijfeling te hebben verkeerdt, kwam het publiek erachter dat ‘Daan zonder baard’ hen een poets had gebakken. De hilariteit was groot. De muziek werd weer ingezet en de polonaise gedanst, met Daan voorop. Tot diep in de nacht was het een geweldig feest. Sinds deze gebeurtenis heeft Daan van der Putten op ‘t Hout de bijnaam ‘Daan met de baard’.

Ortskommandant

Nagenietend van deze vrolijke anekdote komt het gesprek op het onderwerp van de villa op de Schutsboom. Het statige herenhuis werd indertijd door aannemer Piet van Lieshout uit Mierlo gebouwd. Later kwam daar ‘unne Swinkels’ te wonen. In de oorlog was hij Ortskommandant van de Duitsers. Hij had zijn hoofdkantoor in Helmond.

Samen met zijn vrouw woonde hij in de villa. Voor zijn veiligheid was er bewaking door Duitse soldaten op vier, mogelijk vijf strategische plaatsen op de Schutsboom. Ze zaten in overdekte schuttersputten.

Het hoofdkantoor van de Ortskommandant in Helmond.

Ineens was Swinkels verdwenen. Was hij gevlucht? Niemand wist waar hij naartoe was gegaan. Later bleek dat hij was gearresteerd en naar een kamp in het noorden van het land was overgebracht, maar ook dat hij weer uit het kamp vertrokken was. Het was bekend dat zijn echtgenote uit Engeland kwam. Uit lijfsbehoud was zij waarschijnlijk naar haar familie teruggekeerd. Met behulp van onbekende instanties zou Swinkels haar achterna zijn gereisd. Volgens dorpsroddels zou het echtpaar de rest van hun leven onder een schuilnaam in Engeland hebben doorgebracht.

Brand in schuttersput

Na afloop van de oorlog was een aantal jongens uit Mierlo-Hout in de omgeving van de verlaten villa van Swinkels aan het spelen. De jongeren, onder wie Jan Schalks, hadden in een van de schuttersputten die eerder als wachtpost dienst hadden gedaan, een uitgediepte hut gemaakt. Met behulp van takken en afvalmaterialen hadden ze ene overkapping vervaardigd. In de hut lag stro en materiaal dat resteerden van de Duitse wachtposten.

Een van de kinderen vond in de omgeving benzine bij geparkeerde voertuigen. Natuurlijk moest uitgeprobeerd worden of de hut te verwarmen was. Dat lukte wonderwel. Maar plotseling vatte het strooisel op de vloer van de hut vlam en ontstond er een felle brand. Iedereen vluchtte naar buiten.

Jan Schalks was een van degenen die achterin in de hut zaten. Alle andere jongens moest hij voor laten gaan. Toen hij als laatste naar de uitgang vluchtte, werd hij gegrepen door het vuur. Met ernstige brandwonden aan het onderbeen werd hij uit de afgebrande hut gehaald. Het been was tot op het bot verbrand en zwart verkoold. Eerste hulp en een lange

periode van herstel in het ziekenhuis waren het gevolg. Tot de dag van vandaag gaat Jan met een stijf been als gevolg van dit domme kindervermaak door het leven.

Moordzaak

Door de verhalen over de Schutsboom moest ik denken aan een krantenartikel uit 1903. Dit betrof een moordzaak op de Schutsboom. Heb jij daar over gehoord, vroeg ik Daan. “Zeker”, zegt Daan. “Mijn grootvader was daarbij betrokken.”

Het drama speelde zich als volgt af. Het was in de nacht van zondag 29 op maandag 30 november 1903. De gebroeders Cor, Dorus en Peter Bollen waren in gezelschap gezien van een zekere V. uit Mierlo-Hout en ene H. uit Helmond. Omstreeks 23.30 uur waren ze met zijn vijven in het café van kastelein Van Engeland op de Kruisstraat, thans beter bekend als café De Koelewiet. Bij het weggaan ging het gezelschap niet rechtstreeks naar huis. Tegen half twee, midden in de nacht, kwamen ze samen bij de woning van Hannes van der Putten op De Schutsboom.

De gebroeders Bollen stonden bekend als eerste klas

Jan Schalks werd ernstige brandwonden aan het onderbeen uit de afgebrande hut gehaald.

In 1955 poseren voor het huis op de Schutsboom de familie Frans en Tonia Saasen-van der Putten. Met v.l.n.r. hun kinderen Harrie, Annie en Noud.

stropers en waren in het verleden al meerdere keren bekeurd voor overtredingen van de jachtwet. Bij vonnis van het Kantongerecht in Helmond waren Cor en Dorus veroordeeld tot een boete van zes gulden of vier dagen zitten. De andere broer Bollen had een veroordeling van vijftien gulden boete of drie keer acht dagen aan zijn broek gehad.

Mogelijk bestond er een vete tussen de vijf stropers en Van der Putten, die als diender van de heer Wesselman belast was met het toezicht op de gronden en de wildstand. Het gezin van Hannes van der Putten bestond uit vader, moeder en negen kinderen. Die nacht waren ze in diepe rust.

Hagelpistool

De vijf stropers hadden snode plannen en hadden een 'krabber' bij zich. Dat was een soort hark die ze volgens het krantenbericht vooraf bij de buurman van Hannes van der Putten van het erf hadden meegenomen. Mogelijk hadden ze ook nog een flinke knuppel als wapen. Met veel geweld werd het bovenlicht van de deur ingeslagen. Ook een ander raam werd vernield. Het geluid van brekend en vallend glas klonk door de nacht.

Op de voordeur werd bruto geweld gepleegd, maar

Johannes van der Putten was in dienst bij de Jonkheer E. van Wesselman in Helmond. Giel van der Ven, ene Van der Vorst, Timmermans en Knapen waren zijn collega's. Zij waren als jachtopziener, oppasser c.q. dierenverzorger werkzaam op de pachtterreinen, tuinen en bossen van hun werkgever. Natuurlijk hadden ze weleens contacten met stropers en jagers gehad.

gelukkig voor de bewoners bezweek deze niet. Door de herrie was het gezin wakker geworden. Bij de kinderen op bed lagen glasscherven. Ze schreeuwden om hulp. Moeder Van der Putten trachtte ze te kalmeren. Hannes wilde de zaak niet verder laten escaleren. Tot driemaal aan toe waarschuwde hij de oproerkraaiers: "Schei uit, of het gaat er op."

De mannen hadden daar echter geen boodschap aan. Noodgedwongen greep Hannes naar zijn pistool dat gevuld was met hagel en schoot in de richting van het vernielde raam. Amokmaker Dorus Bollen werd dodelijk in de borst getroffen. Hij strompelde nog een pas of tien en zeeg stervend te aarde. Twee leden van het kwaadaardige gezelschap waarschuwden de dokter en de pastoor en togen daarna naar de politie. Hannes werd bijgestaan door de buurt, die hij had gewekt en in kennis gesteld van de gebeurtenis.

Stevig ondervraagd

Tegen half vier in de vroege ochtend kwam veldwachter Jan Mathijs Lenssen op de plaats van het onheil aan. Hij en andere agenten troffen het lichaam aan van Dorus Bollen. Het lijk werd naar Mierlo overgebracht, waar sectie werd verricht.

Hannes werd stevig ondervraagd. Hij bekende zonder dralen, en zei dat hij uit angst en vrees voor vrouw en kinderen had gehandeld. Nog voor de avond viel werd hij op vrije voeten gesteld. Ook zijn vrouw en kinderen werden gehoord, maar mochten eveneens huiswaarts keren. Later werd het slachtoffer met de nodige soberheid begraven.

De familie van Johannes van der Putten. V.l.n.r. Toon, Ties, Driek, zoon Hannes, vader Johannes, Daan. Het kind vooraan is Karel, de achterste dame is Maria, de voorste dame is moeder van der Putten, Cis en Jan.

Hannes stond bekend als een eerlijk en oppassend persoon. Ook was duidelijk dat hij al eerder meerdere keren door de gebroeders Bollen was bedreigd. Er had een felle woordenwisseling plaatsgevonden in een plaatselijke herberg.

De voorbereiding tot de rechtszaak nam ruime tijd in beslag. Anderhalf jaar later op 27 maart 1905 werd Cor Bollen in de Bredase strafgevangenis ingeschreven. Drie jaar na zijn gevangenneming kwam hij vrij. Vader Jacobus Bollen heeft zich het verlies van zijn zoon Dorus zwaar aangetrokken. Op 22 februari overleed hij. Zijn vrouw Johanna Pennings bleef met veel verdriet en haar kinderen achter.

Beste vriend

Tot Daans beste vrienden behoorde Tinie Kanters. Dat was een 'jofele peer', volgens Daan. "Met hem kon ik goed opschieten en we hadden samen veel plezier. Hem te moeten verliezen was afschuwelijk om mee te maken." Er was een brandje ontstaan in de Pastoor Elsenstraat. Tinie was erbij betrokken en werd er het slachtoffer van. In het begin leek het letsel niet ernstig. Bij de eerste hulp werd de brandwond gereinigd en werd er verband om gedaan.

Tinie Kanters, het beste vriendje van Daan, kwam ten gevolge van een brand om het leven.

De pijn was te dragen en Tinie was naar bed gegaan. Echter in de vroege ochtend werd zijn toestand zorgelijk. In allerijl werd dokter Kerssemakers in Mierlo gewaarschuwd. "Ik ben hier duidelijk te laat", zei de dokter. Tinie had koudvuur in een vergevorderd stadium. Hij overleed kort daarna.

Wondermiddel

"Kerssemakers was een goede dokter", zegt Daan. "Hij maakte zelf zijn medicamenten en had een eigen receptenboek. Een goeie bekende van mij dokterde al jaren met eczeem. Een specialist in het ziekenhuis had al veel zalven en pillen uitgeprobeerd. Niets hielp. Dokter Kerssemakers werd erbij gehaald. Na dat hij de patiënt had gezien, bracht hij zijn advies uit aan de behandelende specialist. Na gebruik van 'De Kers' zijn wondermiddel werden de klachten minder. Korte tijd later was de kwaal helemaal genezen."

"Wist je dat een trein ooit de koplampen van 'De Kers' zijn auto heeft gereden", vraagt Daan. "Dan zal ik jou dat eens vertellen. Willem Kusters van Kranenbroek ging 's avonds laat de dokter halen omdat zijn vader Driek ernstig ziek was. 'De Kers' pakte zijn visitetas en reed naar de in nood verkerende patiënt. Het was donker en er hing een dichte mist over de wegen. Nadat hij de patiënt had behandeld, vertrok de dokter weer. Het uitzicht op de weg was nog een stuk slechter dan met de heenreis. Bij het spoor aangekomen bleek dat 'De Kers' te dicht bij de rails was gestopt. De passerende trein reed met de treeplanken de koplampen van de auto af. Te voet keerde hij terug naar het huis van de familie Kusters. Eenmaal van de schrik bekomen reed hij met een onverlichte auto naar huis terug. Wonder boven wonder bleef de dokter ernstig letsel bespaard."

RINIE WEIJTS

Aan tafel!

Weetjes over porselein en aardewerk

Een aantal leden van de Heemkundekring Myerle exposeerden dit voorjaar in het Oude Raadhuis hun verzamelingen van aardewerk en porselein. Voor Beppie van den Berk was het aanleiding in de geschiedenis te duiken van serviesgoed. Ze kwam onder meer uit bij het beroemde Engelse Wedgwood en het Maastrichtse Sphinx.

Aan de hand van oude gebruiksvoorwerpen kan men de sfeer bepalen van de streek en de tijd waarin producten zijn ontstaan. Dat geldt in het bijzonder voor serviesgoed. Je ziet dat het duidelijkst als je stukken uit dezelfde periode, maar uit verschillende streken bij elkaar zet.

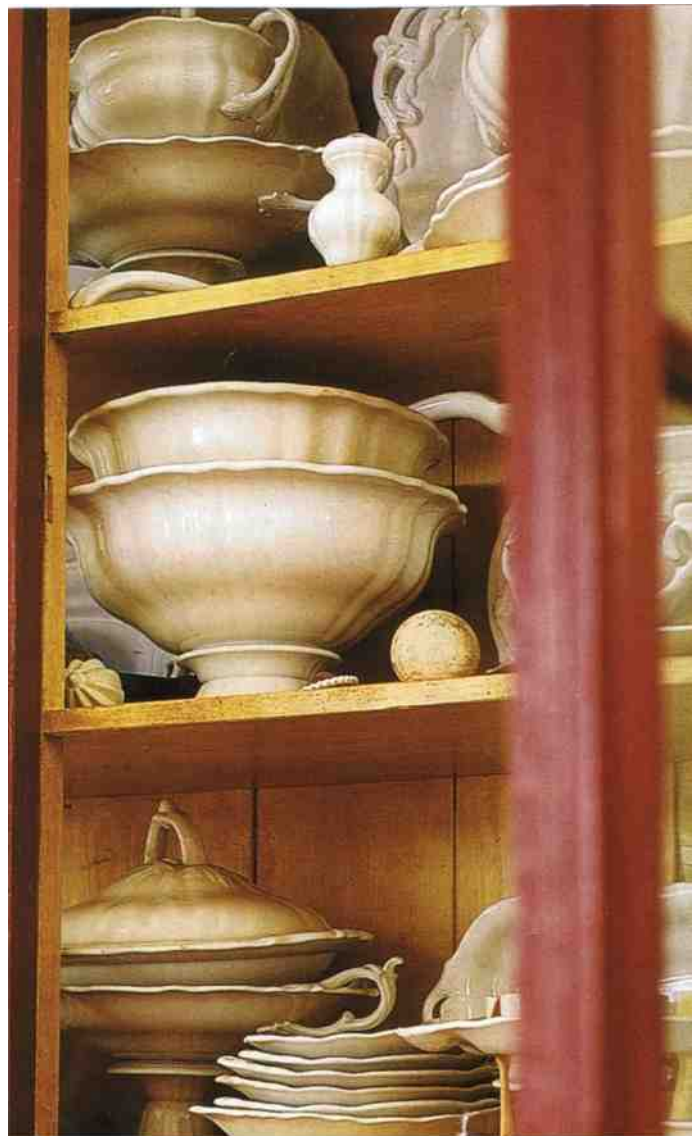
Een Delfts servies naast een Duits servies van porselein, of een Regout-servies. Serviezen die elk een heel andere sfeer oproepen. In de loop der jaren zijn ook de eet- en tafelcultuur veranderd.

Wedgwood

De grondlegger van het Wedgwood-succes is Josiah Wedgwood (1730). In de streek waar hij werd geboren, waren veel pottenbakkerijen gevestigd, die allemaal eenvoudig aardewerk maakten. Josiah's familie zat daar ook in, maar met weinig succes.

Als jonge jongen al had Josiah grootse ideeën. Hij was vooral geïnteresseerd in nieuwe technieken om het aardewerk te verbeteren. Hij was de ontdekker van de witte aardewerkscherf, waarmee het mogelijk werd bijna wit aardewerk te maken. En hij vond het bijzondere, zwarte aardewerk uit, ook wel het 'zwarte basalt' genoemd.

Een van zijn bekendste ontwerpen is het cameeachtige 'Jasper' aardewerk, maar zelf beschouwde hij de 'Portland'-vaas als zijn grootste kunstwerk. Dit is een exacte replica van een Romeins-klassieke amfoor uit de eerste eeuw na Christus. Josiah heeft er jaren over gedaan om die vaas tot in de perfectie na te maken. Ook nu nog wordt die vaas als merk en herkenningsteken van Wedgwood gebruikt.

Publiciteit

Josiah was echt een kind van zijn tijd. De eeuw waarin hij opgroeide stond bol van de ontdekkingen. Op zijn negenentwintigste begon hij voor zichzelf en binnen drie jaar had hij naam gemaakt. Hij bezat toen al een van de grootste porseleinfabrieken van het land en een eigen toonzaal in Londen.

Josiah was niet alleen een knappe porseleinmaker, hij had ook een goed gevoel voor publiciteit. Zo ontwierp hij een thee- en koffieservies voor koningin Charlotte. Dat servies beviel haar zo goed dat zij Josiah in 1765 toestemming gaf zijn crèmekleurige servies voortaan 'Queens Ware' te noemen. En vanaf dat moment stroomden de bestellingen binnen.

De leden van de oude adel, maar ook de nieuwe rijken bouwden in die tijd prachtige huizen. Zij wilden hun rijkdom laten zien: met een koninklijk servies zouden ze hun gasten zeker de ogen uitsteken.

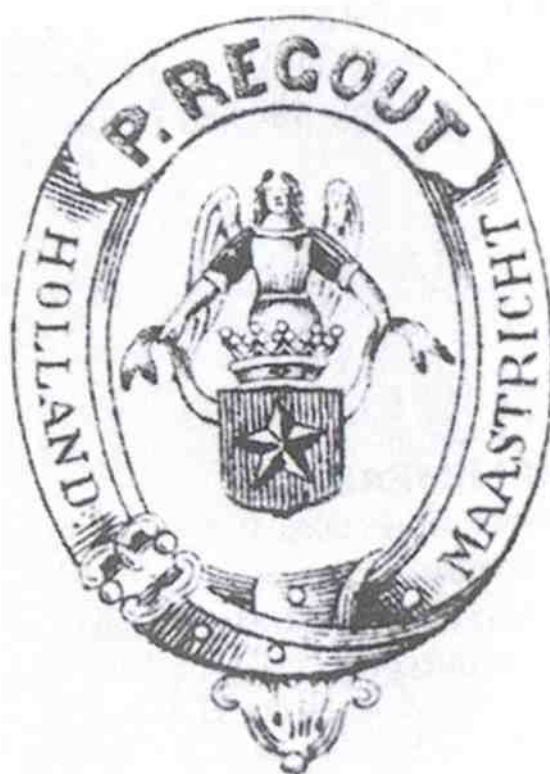
Josiah's grootste order kwam van Catharina de Grote, tsarina van Rusland. Zij bestelde een 952-delig diner- en dessertservies voor vijftig personen. Elk stukje van dat servies werd door de beste Britse kunstenaars beschilderd met een typisch Brits landschap, huis, park of stadsdeel. In totaal waren daarvoor 1224 verschillende afbeeldingen nodig en bovendien moest op elk deeltje van het servies een wapen met een kikker komen. Het servies was één grote promotiestunt voor Groot-Brittannië en viel zeer in de smaak bij het Russische hof. Wedgwoods naam kon niet meer stuk.

Maastrichts aardewerk

De oprichting van de aardewerkfabriek van Petrus Regout (1801) vond plaats in 1836, in de Boschstraat in Maastricht. Vanaf ± 1850 werd het serviesgoed voorzien van een merk. Regout was ook de geestelijke vader van het bekende Sphinx en oprichter van de eveneens Maastrichtse Society Cèramique, die pleitte voor meer zuidelijke trekjes in de decoraties. In 1879 een jaar na het overlijden van Petrus Regout, gaven zijn zonen de handelsnaam Petrus Regout/De Sphinx aan het bedrijf. In 1928 ging het bedrijf officieel De Sphinx heten. In 1958 fuseerden De Sphinx en Cèramique Maastricht tot de N.V. Sphinx-Ceramique. Vanaf 1960 tot nu heet het bedrijf de N.V. Koninklijke Sphinx.

Het Regout-aardewerk en het servies en de tegels van Sphinx waren in de 19e eeuw razend populair over de hele wereld, van Amsterdam tot Kaapstad. Opmerkelijk is dat Petrus Regout in het begin van 1900 agent was van het Engelse Wedgwood-aardewerk. Aangenomen wordt dat hij dit wereldbekende merk met zijn befaamde roomkleuren als voorbeeld heeft genomen voor zijn eigen ontwerpen.

Wie nu gebruikt Regout-aardewerk zoekt, kan aan de

hand van de beeldmerken herleiden wanneer het is geproduceerd. Maar dit vereist wel wat studie. Nieuw aardewerk in de Regout-stijl wordt gemaakt door Royal Boch.

Betaalbaar

Petrus Regout (1801-1878) is vooral bekend geworden doordat hij betaalbaar aardewerk maakte van goede kwaliteit, bestemd voor huishoudelijk gebruik. Bovendien was hij de grootste fabrikant van serviesgoed in Nederland. Er waren ook fabrieken in Weesp, Loosdrecht, Den Haag en Maastricht, maar deze bedrijven waren veel kleiner en maakten hoofdzakelijk porselein waar in Nederland minder vraag naar was.

Sinds de tijd dat Regout in 1836 startte met de aardewerkfabriek waarmee hij naam zou maken, was het Engelse 'creamware' heel populair. Regout probeerde daarmee te concurreren, maar het kostte hem 6 à 7 jaar voor het hem lukte een proces te ontwikkelen dat dezelfde kwaliteit opleverde. Hij gaf er Engelse namen aan. Dat verkocht beter, omdat Engeland in hoog aanzien stond op aardewerkgebied. Het 'creamware' was eerst alleen in wit te koop. Later kwam er ook vraag naar het wat duurdere gedecoreerde aardewerk.

De eerste producten verkocht Regout in Nederland en in de ons omringende landen. Na enkele jaren betrok hij ook de overzeese koloniën bij zijn afzetmarkt. De grondstoffen kwamen dan ook niet meer uit Nederland en België, maar uit tientallen landen, tot zelfs China aan toe. Ten gevolge van de toenevende welvaart was er zowel een grote vraag naar goedkoop aardewerk, het ongedecoreerde witgoed dat Regout 'Fayence Commune' noemde, als naar meer verfijnd serviesgoed versierd met motieven.

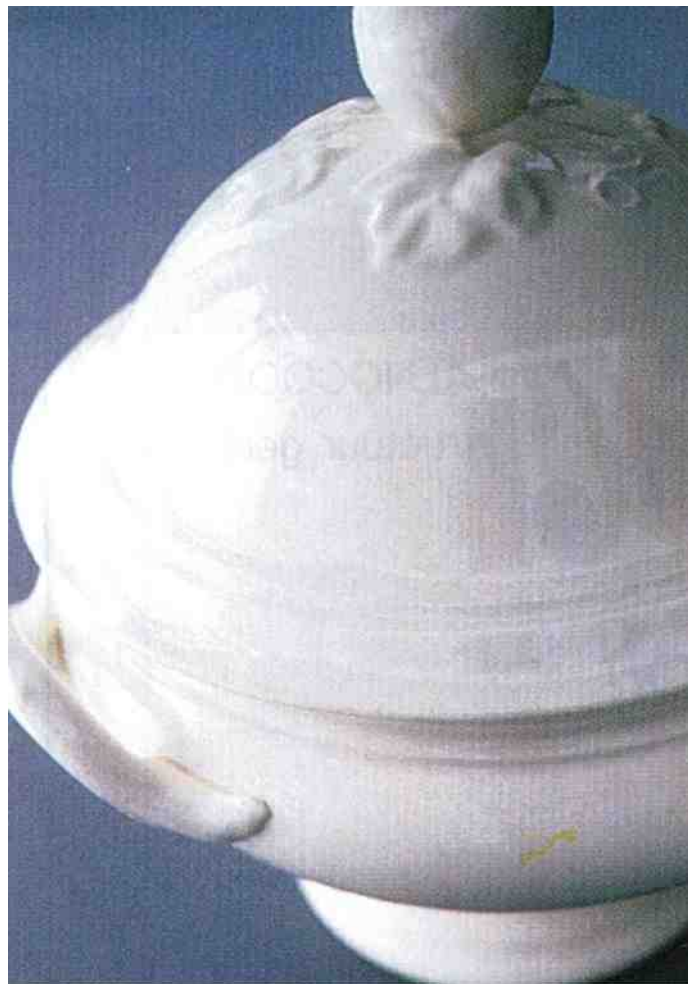
Gebakken klei

Aardewerk bestaat uit gebakken klei. Kleur, hardheid en structuur hangen nauw samen met de gebruikte leemsoorten. Aardewerk wordt gebakken op 800 à 900 °C. De klei kan bij deze betrekkelijk lage temperatuur niet sinteren (versmelten), waardoor een aardewerkscherf onregelmatig en korrelig is. Aardewerk is poreus en laat vloeistoffen door. Dit voorkomt men door het te glazuren.

Aan de scherven kunt u het beste zien of u te maken heeft met porselein of met aardewerk. Porselein heeft een witte, harde kern met aan de buitenkant een glasachtig laagje, dat echter pas bij scherp kijken te onderscheiden is. Aardewerk heeft een korrelige kern met de glazuurlaag er duidelijk bovenop liggend. Verder is porselein, als het tegen het licht gehouden wordt, doorschijnend en voelt het kouder aan dan aardewerk.

Chinese uitvinding

Porselein is een Chinese uitvinding. Het werd in China al duizenden jaren voor Christus gemaakt en gebruikt. De Venetiaanse ontdekkingsreiziger Marco Polo heeft als eerste westerling porselein gezien en meegenomen naar Europa. Het dankt zijn naam aan de beschrijving die Marco Polo er bijna zeven eeuwen geleden van gaf: "Het is glad, hard en doorzichtig als het huis van de porcella (een soort zeeslak)".

De grondstof voor porselein is porseleinaarde of kaolien, zo genoemd naar de Chinese Kaoling heuvelrug. Deze porseleinaarde werd in een mal gevormd, geglaazuurd bij 900 °C en daarna gebakken bij een temperatuur tussen 1300 °C en 1400 °C. De grondstoffen gingen dan sinteren: zodanig gloeien dat ze met elkaar versmelten.

Om te voorkomen dat de op elkaar gestapelde voorwerpen aan elkaar bakken, worden ze door 'proenen' gescheiden gehouden. Dit zijn vuurvaste driehoekjes met punten. Vaak zijn aan de onderkant de drie putjes te zien die de proenen in het glazuur achterlieten.

Porselein is hard en laat geen vloeistoffen door. Het is halfdoorschijnend en heeft een heldere klank. Het glazuur is volledig met de ondergrond versmolten zodat losspringen uitgesloten is. Wel kan het een netwerk van barstjes vertonen (craquelé) als gevolg van de verschillende krimp van onder- en toplaag. Het glazuur kan bij porselein nooit afschilferen omdat het in de klei is meegebakken, dit in tegenstelling tot aardewerk.

Motieven

De motieven of 'decors' op de serviezen van Regout werden vaak ontworpen door Engelse graveurs en vanaf ± 1875 ook door andere Europese graveurs. Een van de bekendste was Philip Muller, die ook voor Villeroy & Boch werkte. Men liet zich inspireren door allerlei onderwerpen, zoals de jacht, steden, dieren en landschappen.

Er waren twee soorten gedecoreerd aardewerk: het handbeschilderde boerenbont en het duurdere bedrukte aardewerk. Sommige decors gingen tientallen jaren mee. Het speciaal voor Regout ontworpen motief 'Pompeia' bijvoorbeeld werd van 1858 tot 1914 gemaakt. Het werd in die periode regelmatig veranderd en aangepast. Het populaire 'Willow'-patroon daarentegen was niet aan verandering onderhevig, ondanks het feit dat dit traditionele decor in handen van zeven verschillende buitenlandse graveurs is geweest.

Serviesmerken

De merken achterop serviesgoed lijken misschien een eenvoudig hulpmiddel voor de datering. U kunt daar echter niet helemaal op afgaan. Chinees porselein bijvoorbeeld is soms gemerkt met vier of zes schrifttekens, de keizermerken. Niet alleen zijn de merken moeilijk te ontcijferen, maar bovendien gebruikten de Chinezen door de eeuwen heen dezelfde merken steeds opnieuw. Niet met het doel vervalsingen te maken, maar uit respect voor hun voorouders.

In Europa duurde het tot het begin van de 18e eeuw voordat het echt gewoonte werd keramiek te merken. De Duitse Meissen-fabriek zette als eerste initi-

alen op haar serviesgoed en gebruikte later het beroemde embleem met gekruiste degens. In de 19e eeuw was het normaal dat alles werd gemerkt. Een fabriekseembleem werd vaak iets gewijzigd wanneer de fabriek verhuisde, in andere handen overging of nieuwe firmanten kreeg. Beroemde Europese merken werden vaak vervalst.

Het vroegste Regout-merk stelt het stadswapen van Maastricht voor met daaronder de tekst 'Petrus Regout'. De vermelding 'Petrus Regout Holland' zonder wapen komt ook wel voor. Het Sphinx-merk werd voor het eerst gebruikt in 1883. Daarna gebruikte men allerlei verschillende merken, die soms alleen een aanduiding geven van het gebruikte decor. Een interessant boekje waarin u al deze merken kunt opzoeken is 'Maastrichtse ceramiek, Merken en dateringen' door A. Polling en als u geïnteresseerd bent in de patronen op Regout-serviezen, dan is het boek 'Drukdecors op Maastrichts Aardewerk, 1850-1900' een aanrader. De vereniging Maastrichts Aardewerk organiseert zes keer per jaar een speciale beurs, waar u Maastrichts aardewerk, dus ook Regout, kunt bekijken, kopen, ruilen en laten taxeren.

Boerenbont

Met de term 'boerenbont' werden heel lang handgeschilderde of met een harde spons gestempelde motieven aangeduid die volgens een schema in een

of meerdere kleuren werden aangebracht. Dit soort decoraties werd in de loop van de negentiende eeuw zo populair dat meerdere fabrieken ze gingen produceren, waaronder Sphinx. Na de eerste wereldoorlog kreeg een patroon van Sphinx, 'Patroon 15', de naam 'Boerenbont'.

Servies met dit patroon bleek een enorm succes te zijn. In de jaren zestig werd tevergeefs een wedstrijd gehouden onder lezeressen van damesbladen om te ontdekken of er een beter dessin zou bestaan dan het aloude Boerenbont. De enorme omzet en de hoge productiekosten leidden tot experimenten om de productie te mechaniseren, maar ook hier zag men vanaf: gedrukte of gestempelde bladeren missen de authenticiteit van de penseelslag. Toen Sphinx in 1968 besloot met de productie van aardewerk te stoppen, werden de rechten verkocht aan de aardewerfabriek Royal Boch in België, die het decor nog steeds handgeschilderd op de markt brengt.

Blau Saks

'Blau Saks', het porselein met het herkenbare kobaltblauwe strobloemmotief, wordt al sinds 1869 geproduceerd. Aanvankelijk in de porseleinfabriek Wilhelm Jäger, die later opging in de Kahla-porseleinfabriek in Thüringen: het belangrijkste porseleincentrum in de voormalige DDR. Anno 2004 wordt Blau Saks nog steeds in deze fabriek vervaardigd met de originele stempels.

Blau Saks-porselein valt te herkennen aan het Jäger Eisenberg-embleem aan de onderkant. De holle delen worden met een stempel gedecoreerd en afgewerkt met een penseel. Nadat het Blau Saks-motief is aangebracht, wordt het servies geglazuurd en gebrand.

Burgenland

Vijftig jaar geleden werd het servies 'Burgenland' van Villeroy & Boch voor het eerst gemaakt. Dat was in het Duitse plaatsje Mettlach. Het servies werd voorzien van afbeeldingen uit het Oostenrijkse Burgenland: een landschap of een jachttafereel. Aanvankelijk werd het servies in drie kleuren gemaakt: rood, blauw en groen. Nu is het alleen nog maar in rood en blauw verkrijgbaar. Bijzonder is dat het servies nog altijd volgens de oude koperdruktechniek gemaakt wordt. Omdat het gedeeltelijk handwerk is kunnen de tinten van de verschillende onderdelen iets uiteen lopen.

Puddingvormen

Omdat puddingvormen geen sier-, maar gebruiksvoorwerpen waren, werden ze meestal gemaakt van aardewerk. Afhankelijk van de gebruikte klei variëren de kleuren van het aardewerk van roodbruin tot geelwit. Waar en door wie deze vormen gemaakt zijn, is meestal niet bekend. Ook de ouderdom van de vormen is niet met zekerheid aan te geven, omdat bepaalde motieven en de manier waarop de vormen gemaakt werden eeuwenlang hetzelfde bleven.

Wat opvalt bij alle puddingvormen door de eeuwen heen is dat dierfiguren een belangrijke plaats innemen: veel puddingvormen hebben de vorm van een vis, vogel, konijn of haas. In Nederland heeft vooral Petrus Regout zich beziggehouden met het maken van puddingvormen. Het leuke is dat deze fabriek als enige vormen met exotische dierenfiguren maakte. De geelwitte vormen met leeuwfiguren (± 1883) en met apen, schildpadden en papegaaien (±1930) zijn heel bekend geworden.

De ontwikkeling van de puddingvormen werd niet alleen door modetrends beïnvloed, maar ook door de manier waarop de puddingen bereid werden. Toen maizena, gelatine en puddingpoeder op de markt kwamen, werd het steeds makkelijker om pudding te maken. Urenlang au bain-marie koken was er niet meer bij, waardoor behalve aardewerk ook glas en plastic als vorm gebruikt konden worden.

Op dit moment worden er niet veel puddingvormen meer gemaakt in Nederland, behalve voor decoratieve doeleinden. Tot voor kort maakte de Zenith-fabriek in Gouda nog witte tulbandvormen en ook bij Regina, eveneens in Gouda, werden zo'n beetje de laatste echte puddingvormen gemaakt.

Fruittesten

Het eenvoudige fruittestje kent een lange geschiedenis. Dit uitlekbakje voor fruit is ontstaan uit de 13e eeuwse grape of driepoot. De grape is een kleine schaal van aardewerk, met aan weerszijden een oortje, die rust op drie pootjes (vandaar de naam driepoot). Oorspronkelijk werd de grape gebruikt om in te koken. Later ontstond een andere versie met een gaatje in de bodem. Het gaatje diende om spoelwater en vruchtennat weg te laten vloeien.

In de 15e en begin 16e eeuw was de vorm van de grape nog vrij rond. In de loop van de 16e eeuw werd het model platter en begon het steeds meer te lijken op een van zijn opvolgers: het aardbeienpotje.

Van aardbeienpotjes die als sierpot werden gebruikt, is het nog maar een kleine stap naar de fruittestjes. Deze werden zo omstreeks het einde van de 17e eeuw voor het eerst gebruikt in de keuken. Ze waren in het begin gemaakt van grof aardewerk. Grote schalen dienden voor het 'door-de-weekse' fruit, zoals pruimen. Kleinere schalen werden meestal gebruikt voor kostbare vruchten als aardbeien of druiven.

BEPPIE VAN DEN BERK-VOGELS

BESTUUR

Voorzitter	Hans Klink 06-46505750
Vice-Voorzitter	Peter van den Berk 0492-317920
Secretaris	Annie Berkers - Romonesco 0492-664118
Penningmeester	Hans Verhees 0492-663219
Lid	Henk van Sleeuwen 0492-662916
Lid	Marij Damen - van der Aa 0492-662571
Lid / Notulist	Rinie Weijts 0492-662758
E-mail	info@heemkundekringmyerle.nl
Website	www.heemkundekringmyerle.nl

COLOFON

Eindredactie	Peter van Vlerken
Vormgeving	Pim van Deursen
Redactieadres	Annie Berkers - Romonesco Burg. van Lokvenstraat 135 5731 LT Mierlo
E-mail	Annie.Berkers@onsbrabantnet.nl
Kopij	Het voorjaarsnummer van de Myerlese Koerier verschijnt rond 1 mei. Kopij daarvoor moet vóór 15 maart worden aangeleverd. Het najaarsnummer verschijnt rond 1 november. Kopij daarvoor aanleveren vóór 15 september.
Drukker	Editoo B.V. te Arnhem

Indien onbestelbaar:
HKM, van Lokvenstraat 135, 5731 LT Mierlo

Heemkundekring Myerle

Heemkundekring Myerle is opgericht op 7 juni 1984 vanuit en voor de gemeenschap van de oude heerlijkheid Mierlo, 't Hout en Broek in het algemeen en van en voor haar leden in het bijzonder.

Wij willen in brede kring belangstelling wekken voor plaats en streek door leden en belangstellenden te betrekken bij historisch en archeologisch interessante projecten. Hiertoe organiseren we activiteiten die heemkunde dichterbij de mensen brengt. Hierbij steunen we op de gemeenschap en leden en zorgen voor hun actieve bijdrage.

Verder onderzoeken en bestuderen we verschillende aspecten die tot het begrip heemkunde behoren en doen daarvan verslag in woord, beeld en geschrift.

Wij verlenen medewerking aan het veiligstellen van heemkundig belangrijke terreinen, voorwerpen en zaken in de meest uitgebreide zin. Wij zullen hiervan door middel van publicaties, lezingen en exposities verslag doen aan de gemeenschap van Mierlo en Mierlo-Hout en dragen zo bij aan het behoud van het culturele erfgoed.

(uit de missie van HKM)

U bent welkom: donderdagavond van 20.00 - 22.00 in het Oude Raadhuis van Mierlo
www.heemkundekringmyerle.nl